

UCHWAŁA

Dnia 23 lutego 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie z wniosku L. B.

przy uczestnictwie "P." sp. z o.o. w C. i Gminy Miasta C.

o przyznanie wynagrodzenia, zwrot wydatków i zakończenie postępowania,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 23 lutego 2018 r.

zagadnienia prawnego

przedstawionego przez Sąd Okręgowy w T.

postanowieniem z dnia 13 października 2017 r., sygn. akt VI Ga .../17,

"Czy kognicja sądu rejestrowego obejmuje ustalenie i przyznanie wynagrodzenia od organu podatkowego kuratorowi powołanemu na podstawie art. 42 § 1 k.c., na wniosek tego organu oparty o art. 138 § 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 201 ze zm.)?"

podjął uchwałę:

O wynagrodzeniu należnym kuratorowi ustanowionemu na wniosek organu podatkowego na podstawie art. 42 k.c. w związku z art. 138 § 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 201 ze zm.) orzeka sąd rejestrowy, który go ustanowił i określił jego kompetencje.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w T. rozpoznając sprawę z wniosku L. B. przy uczestnictwie "P." sp. z o.o. w C. i Gminy Miasta C. o przyznanie wynagrodzenia, zwrot wydatków i zakończenie postępowania na skutek apelacji uczestniczki Gminy Miasta C. od postanowienia Sądu Rejonowego w T. z dnia 17 maja 2017 r. powziął istotne wątpliwości i na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne sformułowane w sentencji swojego postanowienia z dnia 13 października 2017 r.

Zagadnienie to powstało na tle następującego stanu faktycznego.

Postanowieniem z dnia 30 listopada 2015 r. Sąd Rejonowy w T. (sąd rejestrowy) ustanowił dla "P." sp. z o.o. w C. kuratora w osobie L. B., który został zobowiązany do jej zastępowania i reprezentowania w toczącym się postępowaniu podatkowym w zakresie określenia zobowiązania podatkowego z tytułu podatku od nieruchomości za lata 2013 i 2014 oraz do podjęcia działań mających na celu powołanie zarządu Spółki, a w razie potrzeby mających na celu jej likwidację. W dniu 3 marca 2017 r. kurator złożył sprawozdanie z wnioskiem o przyznanie wynagrodzenia z tytułu sprawowania kurateli wraz z wydatkami w łącznej kwocie 2 350,00 zł powiększonego o 23% podatku VAT.

Postanowieniem z dnia 17 maja 2017 r. Sąd Rejonowy zwolnił adwokata L. B. z obowiązków kuratora Spółki i stwierdził zakończenie postępowania, dla którego ustanowiony został on kuratorem oraz przyznał od Gminy L. B. kwotę 2 350,00 zł, powiększoną o 23% VAT, tytułem wynagrodzenia za podjęte czynności i zwrotu poniesionych wydatków, a także zasądził od Spółki na rzecz Gminy kwotę 2 350,00 zł powiększoną o 23% VAT tytułem wynagrodzenia i zwrotu poniesionych wydatków przez kuratora.

W uzasadnieniu przedstawionego pytania prawnego Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd Rejonowy, jako podstawę przyznania kuratorowi wynagrodzenia wskazał art. 179 k.r.o. oraz art. 32 ustawy o KRS. Pierwszy z wymienionych przepisów reguluje przyznanie wynagrodzenia kuratorowi ustanowionemu

w przypadkach przewidzianych w ustawie (art. 178 § 1 k.r.o.) to jest w art. 42 § 1 k.c.

Zgodnie z art. 178 § 2 k.r.o., w zakresie nieuregulowanym przez przepisy, które przewidują ustanowienie kuratora, stosuje się odpowiednio do kurateli przepisy o opiece z zachowaniem przepisów poniższych. Nie powinna być kwestionowana teza, że ponieważ art. 42 k.c. nie zawiera postanowień dotyczących wynagrodzenia kuratora powołanego dla osoby prawnej w warunkach określonych w art. 42 § 1 k.c., należy do wynagrodzenia takiego kuratora stosować art. 179 k.r.o.

Nie ma natomiast podstaw do sięgania do tych przepisów przy ustalaniu wynagrodzenia kuratora powołanego na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o KRS, skoro art. 32 tej ustawy samodzielnie reguluje materię wynagrodzenia takiego kuratora. W świetle powołanych przepisów, tj. art. 179 § 1 k.r.o. i art. 32 ust. 2 ustawy o KRS wynagrodzenie kuratorowi przyznaje sąd rejestrowy.

Sąd Okręgowy zauważył, że w rozpoznawanej sprawie podstawą ustanowienia kuratora dla Spółki był art. 42 § 1 k.c., mimo że wniosek złożył organ podatkowy na podstawie art. 138 § 3 Ordynacji podatkowej (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 5 grudnia 2014 r., III CZP 101/14, OSNC 2015, nr 10, poz. 116). Stanowisko takie nie przesądza jednak o kompetencji sądu rejestrowego do przyznania kuratorowi wynagrodzenia. Takiej podstawy nie stanowi art. 32 ustawy o KRS, skoro kurator nie został powołany w oparciu o art. 26 ust. 1 tej ustawy. Pojawia się zatem pytanie, czy jest nim art. 179 k.r.o., do którego odwołał się Sąd Rejonowy.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, do zaakceptowania jest przecząca odpowiedź na postawione pytanie i stwierdzenie, że to nie sąd rejestrowy, mimo ustanowienia kuratora, przyznaje mu wynagrodzenie. Kurator został ustanowiony w postępowaniu podatkowym na podstawie art. 138 § 3 Ordynacji podatkowej na wniosek Gminy, a zatem w rachubę wchodzi koszty postępowania przed organem podatkowym (art. 265), które *in concreto* ponosi, w myśl art. 264 Ordynacji podatkowej, gmina.

W związku z tym, jak należy sądzić, także organ podatkowy powinien ustalić i przyznać wynagrodzenie kuratorowi. Inną sprawą jest ich wysokość. Zgodnie

z orzecnictwem sądów administracyjnych, do określenia wynagrodzenia kuratora ustanowionego w postępowaniu podatkowym należy stosować w drodze analogii przepisy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (np. wyrok WSA w Gliwicach z dnia 21 marca 2017 r., I SA/GI 1508/16, Lex nr 2258295). W dotychczasowej praktyce to Sąd Rejonowy w T. ustalał i przyznawał wynagrodzenie kuratorowi ustanowionemu na podstawie art. 138 § 3 Ordynacji podatkowej, a Sąd odwoławczy ją akceptował. Z uwagi jednak na przedstawione wątpliwości i brak orzecznictwa w tej materii Sąd Okręgowy zdecydował o wystąpieniu z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Bezsporne jest, że kuratora dla "P." sp. z o.o. w C. ustanowił, postanowieniem z dnia 30 listopada 2015 r., Sąd Rejonowy w T. (sąd rejestrowy). Zgodnie z tym postanowieniem kurator został zobowiązany do zastępowania i reprezentowania spółki w toczącym się postępowaniu podatkowym w zakresie określenia zobowiązania podatkowego z tytułu podatku od nieruchomości za lata 2013 i 2014 oraz do podjęcia działań zmierzających do powołanie zarządu Spółki, a w razie potrzeby mających na celu jej likwidację. Podstawą ustanowienia tego kuratora było wniosek Gminy C., która złożyła go na podstawie art. 138 § 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (jedn. tekst. Dz. U. z 2018, poz. 800, dalej u.o.p.) Ta okoliczność, zdaniem Sądu Okręgowego wskazuje, że to organ podatkowy może być właściwym do ustalenia i przyznania wynagrodzenia kuratorowi.

Pogląd ten nie ma jednak wyraźnej podstawy prawnej. To, że sprawa dotyczy postępowania podatkowego nie ma tu decydującego znaczenia. Z art. 138 § 3 u.o.p. wynika jednoznacznie, że jeżeli osoba prawna, a taką w niniejszej sprawie jest spółka z o.o. działająca pod firmą "P.", nie może prowadzić swoich spraw wskutek braku powołanych do tego organów, organ podatkowy składa do sądu wniosek o ustanowienie kuratora. Przepis ten w swej treści wskazuje, że chodzi o sytuację unormowaną w art. 42 k.c. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli osoba prawna nie może prowadzić swoich spraw z braku powołanych do tego organów, sąd ustanawia dla niej kuratora. Ustawodawca regulując postępowanie podatkowe

uznał, że w przypadku osoby prawnej, która z braku organów nie może działać w tym postępowaniu, względy systemowe nakazują, aby uregulować tę sytuację jednolicie dla wszystkich osób prawnych. Decydujące znaczenie ma więc nie to, że mamy tu do czynienia ze szczególnym postępowaniem administracyjnoprawnym, lecz to, że w postępowaniu tym występuje osoba prawna, która nie może działać na skutek braku organów. Tę sytuację uregulował ustawodawca dla wszystkich osób prawnych, właśnie w art. 42 k.c. Przepis art. 138 § 3 u.o.p. stanowi tylko potwierdzenie, że sytuację osoby prawnej pozbawionej organów, także w postępowaniu podatkowym reguluje art. 42 k.c. Skoro z przepisu art. 138 § 3 u.o.p. wynika, że organ podatkowy ma się zwrócić do sądu, to niewątpliwie, co także wynika jednoznacznie z art. 42 k.c., właściwym dla ustanowienia kuratora jest sąd, a nie organ podatkowy.

Należy podkreślić, że w postanowieniu o ustanowieniu kuratora sąd wskazał, że ustanawia go nie tylko dla potrzeb prowadzonego postępowania podatkowego, ale również celu podjęcia działań mających doprowadzić do powołanie zarządu spółki, a w razie potrzeby jej likwidacji. Co więcej sąd rejestrowy, który ustanowił kuratora ocenił wykonanie przez niego powierzonych mu obowiązków i zwolnił go z dalszego ich wykonywania. Stwarza to domniemanie, że kurator wykonał wszystkie obowiązki, o których była mowa w postanowieniu sądu. Jest to jeszcze dodatkowy argument przemawiający za tym, że ustanowiony kurator był kuratorem, o którym mowa w art. 42 k.c., a nie tylko kuratorem procesowym.

Wynagrodzenie kuratora ustanowionego na podstawie art. 42 k.c. uregulowane zostało w art. 179 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (k.r.o.). W przepisie tym wyraźnie wskazuje się, że wynagrodzenie to przyznaje organ państwowy, który go ustanowił, czyli w rozpoznawanej sprawie sąd rejestrowy. O tym, że o ustaleniu wynagrodzenia należnego kuratorowi decyduje sąd świadczy również to, że brak przepisu, który przyznawałby tę kompetencję innemu organowi. Co więcej, nawet wtedy, gdy właściwym dla ustalenia wynagrodzenia jest organ administracyjny, przyjmuje się, że z tego względu, iż w przepisach regulujących postępowanie administracyjne i sędowoadministracyjne brak regulacji, która określałaby sposób ustalania takiego wynagrodzenia, należy stosować odpowiednio regulację najbardziej zbliżoną, za którą uznaje się wydane na

podstawie art. 9 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst Dz. U. z 2018, poz. 300) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. z dnia 14 marca 2018 r.), zob. uchwałę SN z dnia 9 lutego 1989 r., III CZP 117/88 oraz wyrok WSA w Warszawie z dnia 10 kwietnia 2017 r., III SA/Wa 327/16. Biorąc pod uwagę te wszystkie okoliczności stwierdzić trzeba, że brak jakichkolwiek podstaw, aby o wynagrodzeniu kuratora ustanowionego przez sąd, na podstawie art. 42 k.c., miał orzekać inny organ, niż sąd który go ustanowił.

Mając na względzie powyższe orzeczono jak w sentencji uchwały.

kc

aj